

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ ПІДГРУНТТЯ ПОЛІТИЧНОГО РИЗИКУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано соціальні та економічні фактори виникнення політичного ризику. Розглядаються методи визначення політичного ризику, міри його впливу на суспільно-економічні процеси. Аналізується роль особистісного фактору у прийнятті важливих політичних рішень, які можуть спричинити ризику для економіки країни.

Ключові слова: політичний ризик, соціальні фактори, економічні фактори, політична криза.

Abstract

The social and economic factors of origin of political risk are analysed. The methods of determination of political risk, degree of its influence are examined on social-economic processes. The role of personality factor is analysed in the acceptance of important political decisions than can put the economy of the country risk.

Keywords: political risk, social factors, economic factors, political crisis.

Вивченням політичних ризиків та їх аналізом здавна займались вчені різних галузей наук — політологи, економісти, соціологи, юристи та багато інших. Але цілеспрямований розвиток цієї сфери як самостійного напрямку розпочався на межі 1970-1980 рр. у зв'язку з виникненням низки масштабних криз. У зв'язку з тим, що сучасна економіка по суті є глобальною та компанії діють у країнах з різними політичними режимами, економічними системами та культурами, це дослідження є вкрай актуальним [1].

Нині можна зустріти досить багато визначень поняття «політичний ризик». Варто звернути увагу у контексті цього дослідження на такі. Так, Д. Джодіс вважає, що політичний ризик – це «певні зміни в умовах проведення операцій іноземними компаніями, що відбуваються під час політичного процесу» [2]. Д. К. Ейтман та А. І. Стоунхл зазначають, що політичними ризиками слід вважати «конфлікт між корпоративними інтересами та національними прагненнями» [3]. Іншими словами, політичний ризик – це перешкоди для підприємницької діяльності, спричинені політичними причинами.

Необхідно звернути увагу на те, що поняття політичного ризику є важливе у контексті його виміру, оскільки не є абсолютною величиною політичний ризик. У зв'язку з цим для розкриття його соціально-економічних підстав необхідно проаналізувати різні підходи до його виміру такого ризику.

Звернемось до праць Р.Л. Солберга, який виокремлює чотири основні методи аналізу політичних ризиків: суб'єктивний-індивідуальний; суб'єктивний-груповий (опитування двох аналітиків); об'єктивний індивідуальний (обробка статистичної інформації); об'єктивно-груповий (міжукраїнський статистичний аналіз) [4].

Метод «великих турів» є відвідуванням груп експертів країни об'єкта дослідження для особистого спілкування з поінформованими людьми. Цей метод має недолік - суб'єктивність. Метод Economic, Social and Political System полягає у зборі інформації про країну — об'єкт дослідження, її відвідування експертами для уточнення інформації та остаточного складання сценаріїв розвитку подій. Недоліками даного методу є його трудомісткість та висока вартість.

Метод Business Environment Risk Intelligence має таку структуру: попереднє виокремлення п'ятнадцяти факторів, які можуть впливати на ситуацію; визначення ваги кожного фактора; аналіз показників експертами методом Дельфі, в межах яких вони ранжують фактори та оцінюють загалом ситуацію в країні, що вивчається. Недоліком цього методу знову є суб'єктивність експертів.

У 2014 р. дослідник із Йоркського університету Кампісі у своїй праці «Переглядаючи роль політичного ризику в неоліберальній ері» зазначив, що досі не існує загальноприйнятого визначення поняття політичного ризику. Крім того, автор заявляє, що навіть немає загальноприйнятих джерел для збору інформації під час аналізу політичних ризиків. Це привело до великої кількості різних індексів.

Також автор зауважує, що дослідження такого роду впливають не лише на управлінські рішення компаній, але також і на політику самих держав.

Аналіз політичних ризиків завжди проводиться для тієї чи іншої компанії, а отже, ризик – це певна незручність саме для компанії. Таку незручність може виступати і законодавство, що ставить на перше місце не інтереси корпорацій, а, скажімо, формування бюджету соціальних виплат. Цей вплив, відповідно, для бізнесу містить ризик, у зв'язку з чим можуть відбутись зміни вектору розвитку самої держави.

Особливо яскраво це простежується у країнах третього світу, які у спробах залучити іноземний капітал дають західним інвесторам повний карт-бланш, що часто призводить до катастрофічних наслідків для соціуму [5]. Таким чином, успіх бізнесу часто йде врозріз із таким явищем, як суспільне благо.

Для оцінки особистісного фактору під час аналізу політичного ризику М. О'Лірі та В. Коплінім була розроблена модель під назвою Prince model. Аналізуючи позитивну, нейтральну чи негативну позицію конкретної особи (політичного лідера), її вплив та значення для певної ситуації (кожен критерій оцінюється за п'ятибальною шкалою, потім перемножується та підсумовується). Такий метод чи модель дозволяє кількісно (частка позитивних балів у загальній кількості) розраховувати ймовірність схвалення того чи іншого рішення уряду.

Загалом роль особистості впливового політика (президента) є вагомим для соціально-економічного розвитку країни. Оскільки такий політик через прийняття певних рішень може створити ситуацію, яка спровокує економічний занепад держави, негативно вплине на імідж держави.

Аналіз внутрішніх економічних чинників дозволяє скласти загальну характеристику економічного та соціального розвитку та виділити найуразливіші галузі. Зовнішні економічні фактори впливають на рівень зовнішніх обмежень та на внутрішню економічну політику: високий рівень і значний розмір зовнішньої заборгованості посилюють ризик уряду в інвестиційній діяльності. Можна побачити, що проблема оцінки внутрішніх соціально-політичних факторів у значній мірі містить суб'єктивності. За певних умов зовнішня політична обстановка може зіграти роль каталізатора політичної нестабільності країни.

Підсумовуючи вище зазначене, можна стверджувати, що існує ціла низка визначень поняття політичного ризику, що забезпечує наявність ще більшої кількості способів його виміру. Важливо вимірювати і аналізувати фактори, що спричиняють політичний ризик. Одночасно, потрібно моделювати вплив політичного ризику на різні сфери життя суспільства. Різноманіття чинників і особливостей політичного ризику, його наслідків для соціально-економічного розвитку суспільства свідчать про актуальність теми дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Денисюк С. Г., Дерун В. Г. Страх як інструмент політики держави. *Політичне життя*. 2022. № 1. С. 17-24.
2. Корнієнко В. О., Денисюк С. Г., Шиян А. А. Моделювання процесів у політико-комунікативному просторі: монографія. Вінниця: ВНТУ, 2009. 207 с.
3. Денисюк С. Г., Корнієнко В. О. Імідж України у внутрішньо і геополітичних контекстах сучасності. *Studia Politologica Ucraino-Polona*. Вип. 4. Житомир-Київ-Краків: ФОП Євенок О.О., 2014. С. 93-100.
4. Solberg R.L. Country-Risk Analysis. Routledge; 1992.
5. Дерун В. Г. Політичний ризик: теоретико-методологічний аналіз. *Регіональні студії*. 2022. № 28. Видавничий дім «Гельветика». С. 30-35. URL: <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/index.php/28>

Дерун Віталіна Гарольдівна – викладач кафедри іноземних мов, Вінницький національний технічний університет, derun@vntu.edu

Derun Vitalina H. – teacher of the Department of Foreign Languages, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: derun@vntu.edu